

BIJLAGEN

Betrekkelijke betrokkenheid

Studies in sociale cohesie

Sociaal en Cultureel Rapport 2008

Redactie:

Paul Schnabel

Rob Bijl

Joep de Hart

Sociaal en Cultureel Planbureau
Den Haag, december 2008

Bijlage bij hoofdstuk 15 Religieuze groepen en sociale cohesie

Tabel B15.1 Mening over de functies van religie in de privésfeer en voor het maatschappelijk leven,^a bevolking van 17 jaar en ouder, naar kerkelijkheid en geboortecohort, 2006 (in procenten 'heel belangrijk')

	allen	kerkleden	buitenkerkelijken	geboortecohort			
				-1945	1946-1959	1960-1979	1980-
aspecten van sociale cohesie							
publieke moraliteit							
voor het behoud van waarden en normen	36	62	19	54	30	31	26
om ons voor te houden hoe we goed moeten samenleven	26	49	11	41	22	22	16
geen van beide 'heel belangrijk'	60	31	79	41	64	65	70
beide 'heel belangrijk'	21	43	8	36	17	19	12
i.h.k. van nationale gebeurtenissen							
bij rampen	32	49	20	44	34	26	20
bij herdenkingen	31	50	18	42	26	26	31
bij nationale feestelijkheden	17	27	9	21	13	14	18
geen van drieën heel belangrijk	56	31	71	44	57	62	57
alle drie heel belangrijk	10	18	4	16	9	8	4
collectieve identiteit							
voor onze identiteit als Nederlander	17	30	9	27	15	15	9
voor onze identiteit als Europeaan	17	29	9	25	14	15	12
geen van beide heel belangrijk	78	61	89	65	82	80	86
beide heel belangrijk	11	20	6	18	11	10	7
gem. aantal (van 7 functies) dat men heel belangrijk vindt	1,7	3,0	0,9	2,6	1,5	1,5	1,3
geen van de 7 cohesiefuncties heel belangrijk	45	17	63	25	49	53	49
5-7 cohesiefuncties heel belangrijk	15	28	6	26	12	12	8
andere aspecten							
moreel en ritueel in de privésfeer							
bij levensmomenten als geboorte en overlijden	43	77	21	55	42	39	34
bij de opvoeding van kinderen	32	62	12	47	26	29	22
geen van beide heel belangrijk	53	18	76	40	55	57	61
beide heel belangrijk	27	56	8	41	23	25	17
maatschappijkritische rol							
voor het wijzen op maatschappelijke misstanden	21	37	10	31	22	17	12
om te wijzen op het belang van soberheid	16	28	7	22	17	13	10
om een luis in de pels te zijn van de machthebbers	17	23	10	25	16	11	9
geen van drieën 'heel belangrijk'	68	48	81	51	65	75	81
alle drie 'heel belangrijk'	5	10	2	8	5	4	3
gem. aantal (van 12 functies) dat men heel belangrijk vindt	3,0	5,2	1,5	4,3	2,8	2,6	2,2
geen van de 12 functies heel belangrijk	38	10	55	20	40	45	42
10-12 functies heel belangrijk	7	15	2	13	7	5	3

a 'Hoe belangrijk vindt u religie...?'

Bron: RKK (GIN'96-'06)

Tabel B15.2 Aan religie toegekende functies,^a bevolking van 17 jaar en ouder, naar levensbeschouwing, 2006 (in procenten)

	aspecten van sociale cohesie					maat- schappij- kritische rol (1 of meer)	moreel/ ritueel in privésfeer (1 of meer)
	1 of meer van 12 functies	waarden en normen (1 of meer)	nationale gebeur- tenissen (1 of meer)	collectieve identiteit (1 of meer)			
buitenkerkelijken							
levensbeschouwelijk niet-geïnteresseerden	33	14	21	8	12	16	
soloreligieuzen	56	29	40	17	23	36	
nieuwe spirituelen	58	30	30	11	35	27	
kerkleden							
nominale vrijzinnigen	77	49	57	30	34	62	
kerkse vrijzinnigen	95	74	72	38	56	90	
orthodoxe gelovigen	95	85	76	54	79	90	
allen	62	40	44	22	32	47	

a Voor de items: zie tabel 15.2.

Bron: RKK (GIN'96-'06)

Tabel B15.3 Sociale functies van religie die heel belangrijk worden gevonden,^a naar kerkgang, transcendentiegelooft en kerkrichting, 2006 (in relatieve kansverhoudingen)

	kent een of meer functies aan religie toe	kent een of meer functies toe voor				
		voor normen en waarden	voor rampen, herdenkingen, nationale feestelijkheden	voor collectieve identiteit	voor maatschap- pijkritiek	voor moreel en ritueel in de privésfeer
religieuze kenmerken:						
theïst of ietsist (i.p.v. agnost of atheïst)	2,4 ***	2,3 ***	2,5 ***	2,0 **	2,7 ***	3,3 ***
soms of regelmatig naar kerk (i.p.v. zelden of nooit)	5,8 ***	4,0 ***	3,6 ***	1,9 **	3,0 ***	8,0 ***
protestants (i.p.v. katholiek of buitenkerkelijk)	2,9 ***	3,5 ***	1,6 *	3,4 ***	1,8 **	3,1 ***
achtergrondkenmerken:						
vrouw	1,1	1,0	1,3	0,8	0,7 *	1,1
≥ 45 jaar (i.p.v. 17-44 jaar)	1,3	1,5 **	1,0	1,1	2,1 ***	1,0
mbo/havo of hoger (i.p.v. mavo of lager)	0,5 ***	0,6 **	0,5 ***	0,5 ***	0,8	0,6 **
lage tot matige stedelijkheidsgraad (i.p.v. sterke of zeer sterke)	1,0	0,9	1,1	1,3	0,9	1,0
R ² Nagelkerke	0,35	0,35	0,28	0,24	0,27	0,45

religieuze kenmerken						
theïst of ietsist (i.p.v. agnost of atheïst)	1,7	1,8	2,7 **	1,3	2,0 *	2,7 **
soms of regelmatig naar kerk (i.p.v. zelden of nooit)	4,5 ***	3,4 ***	2,1 **	1,6 *	2,8 ***	6,0 ***
protestants (i.p.v. katholiek)	1,7 *	2,2 ***	1,2	3,0 ***	1,6 *	1,1
achtergrondkenmerken						
vrouw	0,8	0,6	1,3	0,8	0,7	1,0
≥ 45 jaar (i.p.v. 17-44 jaar)	1,2	1,2	1,1	1,1	1,9 **	1,4
mbo/havo of hoger (i.p.v. mavo of lager)	0,4 **	0,6	0,4 ***	0,4 ***	0,7	1,1
lage tot matige stedelijkheidsgraad (i.p.v. sterke of zeer sterke)	0,7	0,6	1,2	1,5	0,8	0,9

Significantie: * = < 0,05, ** = < 0,01, *** = < 0,001 (tweezijdig).

a Zie tabel 15.1 voor de afzonderlijke items.

Tabel B15.4 Zich één voelen met andere Nederlanders,^a bevolking van 17 jaar en ouder, naar kerkgang, transcendentiegelooft en kerkrichting, 2006
(in relatieve kansverhoudingen)

	heeft zich één gevoeld bij minstens 6 van de in het totaal 11 aanleidingen	heeft zich één gevoeld:			
		bij rampen of herdenkingen ^b	bij sporttoernooien	bij het koningshuis ^c	bij politieke gebeurtenissen ^d
religieuze kenmerken:					
theïst of ietsist (i.p.v. agnost of atheïst)	1,5 **	1,7 ***	1,0	1,4 *	1,1
soms of regelmatig naar kerk (i.p.v. zelden of nooit)	1,4 *	1,4 *	1,1	1,7 ***	1,5 *
protestants (i.p.v. katholiek of buitenkerkelijk)	0,9	0,8	0,7 *	1,5 *	1,2
achtergrondkenmerken:					
vrouw	1,3	1,0	0,7 **	1,5 **	1,0
≥ 45 jaar (i.p.v. 17-44 jaar)	1,6 ***	1,8 ***	0,6 ***	1,7 ***	1,7 ***
mbo/havo of hoger (i.p.v. mavo of lager)	0,8	0,8	1,1	0,9	1,2
lage tot matige stedelijkheidsgraad (i.p.v. sterke of zeer sterke)	1,1	0,9	1,2	1,1	1,1
R ² Nagelkerke	0,07	0,08	0,04	0,10	0,05
religieuze kenmerken:					
theïst of ietsist (i.p.v. agnost of atheïst)	0,8	0,8	0,5	1,7	0,8
soms of regelmatig naar kerk (i.p.v. zelden of nooit)	1,1	1,2	1,0	1,9 **	1,5
protestants (i.p.v. katholiek)	0,9	0,7	0,7	1,3	1,2
achtergrondkenmerken:					
vrouw	1,2	1,1	0,7	1,5	0,7
≥ 45 jaar (i.p.v. 17-44 jaar)	1,4	2,0 **	0,7	2,2 ***	1,6 *
mbo/havo of hoger (i.p.v. mavo of lager)	0,7	0,8	1,1	0,8	0,9
lage tot matige stedelijkheidsgraad (i.p.v. sterke of zeer sterke)	1,3	0,9	1,1	1,5	0,8

Significantie: * = < 0,05, ** = < 0,01, *** = < 0,001 (tweezijdig).

a Zie tabel 15.3 voor de afzonderlijke items.

b Herdenking Tweede Wereldoorlog, herdenking ramp, grote inzamelingsactie, protestbijeenkomst tegen zinloos geweld, overlijden van een bekende Nederlander.

c Koninginnedag, koninklijk huwelijk.

d Verkiezingen voor de Tweede Kamer, Prinsjesdag, referendum Europese Grondwet.

Bron: RKK (GIN'06)

Tabel B15.5 Zes levensbeschouwelijke groepen, bevolking van 17 jaar en ouder, 2006 (in absolute aantallen en procenten)

	(n)	%	gelooft in God of hogere macht	leest $\geq$ 2 tijdschriften over spiritualiteit	kerklid	regelmatige kerkgang
levensbeschouwelijk niet geïnteresseerden	(350)	31	-	-	-	
soloreligieuzen	(223)	20	+	-	-	
nieuwe spirituelen	(111)	10		+	-	
nominale vrijzinnigen	(130)	12			PKN / RKK	-
kerkse vrijzinnigen	(210)	19			PKN / RKK	+
orthodoxe gelovigen	(83)	7			kl. pr. kerk	
overige	(16)	1				
allen	(1123)	100				

Bron: RKK (GIN'06)

Tabel B15.6 Zes levensbeschouwelijke groepen, bevolking van 17 jaar en ouder, naar een aantal godsdienstige kenmerken, 2006 (in procenten)

	levens- beschou- welijk niet- geïnteres- seerden	solo- religieuzen	nieuwe spirituelen	nominale vrijzinnigen	kerkse vrijzinnigen	orthodoxe gelovigen	hele bevolking
beschouwt zichzelf beslist als gelovig mens	5	23	26	35	60	78	31
geloof heeft zeer grote betekenis in leven	12	23	31	16	31	62	30
er is een God die zich met ieder mens persoonlijk bezighoudt	0	19	8	20	55	87	24
weet zeker dat ooit aanwezigheid hogere macht of God heeft ervaren	5	26	39	23	40	70	27
bidt	26	68	64	79	96	95	63
(indien ja:) bidt enkele keren per dag	7	14	19	23	42	71	30
leest regelmatig in bijbel	1	3	1	9	46	81	22
gaat regelmatig naar de kerk	0	1	2		51	78	16
wil bij belangrijke gebeurtenissen ritueel in kerk en laat dat aan de kerk over ^a	5	15	2	45	75	68	30
gaat met gewetensprobleem naar geestelijke	0	5	4	3	26	50	11
bijbel is zonder meer het woord van God	3	16	4	28	48	83	24
Christus is Gods zoon	5	31	9	47	65	90	33
gelooft in een leven na de dood	12	49	42	40	56	84	40

a 'Wilt u bij belangrijke gebeurtenissen in uw leven een viering of ritueel in de kerk?' Antwoordmogelijkheden: ja, in de kerk; ja, in de kerk, maar wel op mijn eigen manier; wel een ritueel, maar niet in de kerk; geen ritueel.

Bron: RKK (GIN'06)

Tabel B15.7 De zes levensbeschouwelijke typen, bevolking van 17 jaar en ouder, naar enkele achtergrondkenmerken, 2006 (in procenten)

	levens- beschou- welijk niet- geinteres- seerden	solo- religieuzen	nieuwe spirituelen	nominale vrijzinnigen	kerkse vrijzinnigen	orthodoxe gelovigen	
man	38	16	7	11	17	9	100
vrouw	25	23	12	13	20	6	100
17-24 jaar	48	19	1	8	12	8	100
25-34 jaar	34	26	10	6	12	8	100
35-44 jaar	34	21	13	9	13	9	100
45-54 jaar	28	23	13	11	19	5	100
55-64 jaar	25	19	10	16	22	8	100
65+ jaar	21	11	8	20	34	7	100
-1945	24	12	8	19	31	6	100
1946-1959	24	22	15	14	18	7	100
1960-1979	34	23	11	7	15	8	100
1980-	46	22	3	8	11	7	100
lo\bo\mavo	29	22	6	15	21	6	100
mbo\havo	32	21	11	8	17	9	100
hbo\wo	35	14	15	12	17	8	100
zeer sterk stedelijk	38	16	21	5	9	6	100
sterk stedelijk	34	21	10	12	15	7	100
matig stedelijk	27	23	8	14	20	7	100
weinig stedelijk	28	17	6	15	29	5	100
niet-stedelijk	30	20	3	11	23	15	100
rest west	30	22	14	7	19	7	100
noord	44	15	9	12	11	6	100
oost	27	16	5	16	22	13	100
zuid	27	22	6	16	23	4	100
drie grote steden	38	18	15	6	12	6	100
Groningen	43	23	15	5	3	8	100
Friesland	40	15	5	20	15	5	100
Drenthe	47	12	7	16	14	4	100
Overijssel	28	17	6	11	17	19	100
Gelderland	24	14	2	20	29	10	100
Z-Holland	26	23	11	7	18	12	100
Limburg	30	15	4	21	26	1	100
N-Holland	35	23	17	6	16	3	100
Utrecht	36	17	17	8	17	4	100
N-Brabant	29	27	5	11	24	1	100
Zeeland	9	17	11	29	9	26	100
Flevoland	44	26	11	7	4	7	100
hele bevolking	31	20	10	12	19	7	100

Bron: RKK (GIN'06)